

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2019

Lucie Fišerová

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra sociální pedagogiky

ODKLÁDÁNÍ MATEŘSTVÍ JAKO FENOMÉN DNEŠNÍ DOBY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor:	Lucie Fišerová
Studijní program:	B7507/ Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci v etopedických zařízeních
Vedoucí práce:	Mgr. Gabriela Caltová Hepnarová, Ph.D.
Oponent práce:	Mgr. et Mgr. Petra Ambrožová, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Lucie Fišerová

Studium: P16K0246

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci v etopedických zařízeních

Název bakalářské práce: **Odkládání mateřství jako fenomén dnešní doby**

Název bakalářské práce Postpone maternity as a phenomenon of today's times
AJ:

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se věnuje odkládání mateřství a prodlužování období bezdětnosti. V teoretické části se práce zaměřuje na rodinu a její proměny, její funkce, typy a modely rodiny. Dále se zabývá pojmem rodičovství, popisuje jeho význam a pozitiva i negativa rodičovství, která úzce souvisí s motivací a demotivací rodičů. Závěr teoretické části se věnuje problematice pozdního mateřství, uvádí faktory ovlivňující odklad mateřství a rizika pozdního mateřství z lékařského hlediska. Praktická část je realizována pomocí kvalitativní strategie, jejímž cílem je zjistit, co si obecně o trendu odkládání mateřství ženy myslí, jaké hlavní důvody uvádí pro odklad mateřství a zda jsou informované, zejména o rizicích zdravotních, která s pozdním mateřstvím souvisí

Garantující pracoviště: Katedra sociální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Gabriela Caltová Hepnarová, Ph.D.

Oponent: Mgr. et Mgr. Petra Ambrožová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 6.11.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucí bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Lucie Fišerová

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Gabriele Caltové Hepnarové, Ph.D. za odborné vedení práce a poskytování rad v průběhu zpracování bakalářské práce.

Mé poděkování patří též všem respondentkám, jež zodpověděly mé otázky a pomohly tak k vytvoření praktické části bakalářské práce.

Na závěr patří poděkování též rodině za pevné nervy a psychickou podporu při psaní závěrečné práce.

Anotace

FIŠEROVÁ, Lucie. Odkládání mateřství jako fenomén dnešní doby. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2019, 49s., Bakalářská práce.

Bakalářská práce se věnuje odkládání mateřství a prodlužování období bezdětnosti. V teoretické části se práce zaměřuje na rodinu, její funkce a trendy moderní doby. Dále se zabývá pojmem rodičovství, popisuje jeho význam a pozitiva i negativa rodičovství, která úzce souvisí s motivací a demotivací rodičů. Závěr teoretické části se věnuje problematice pozdního mateřství, uvádí sociální faktory ovlivňující odklad mateřství a rovněž medicínské aspekty pozdního mateřství.

Praktická část je realizována pomocí kvalitativní strategie, jejímž cílem je zjistit, co si obecně o trendu odkládání mateřství ženy myslí, jaké hlavní důvody uvádí pro odklad mateřství a zda jsou informované o rizicích, která s pozdním mateřstvím souvisí.

Klíčová slova: mateřství, rodičovství, rizika, důvody

Annotation

FIŠEROVÁ, Lucie. Motherhood postponement as a phenomenon of nowadays. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2019. 49s., Bachelor thesis.

This Bachelor thesis is addressed on late motherhood and childlessness time extension. The main target of the thesis theoretic part is a family, functions and trends of modern times. Furthermore, it is focused on a term of parenthood. It describes its meaning and either pluses or minuses of parenthood, which is closely related to motivation or demotivation of parents. The conclusion of the theoretical part deals with the issue of late maternity, mentions the social factors influencing the delay of motherhood as well as the medical aspects of late motherhood.

The practical part is based on a qualitative strategy. Its aim is to find out generally speaking what women think about the tendency of motherhood postponement, including main reasons which women give for the maternity postponement. Moreover, the aim is to search whether women are informed particular about risks, which are related to late motherhood.

Keywords: motherhood, parenthood, risks, reasons

OBSAH

ÚVOD	8
1 RODINA	9
1.1 RODINA A JEJÍ FUNKCE	10
1.2 TRENDY MODERNÍ DOBY	12
2 RODIČOVSTVÍ.....	14
2.1 MOTIVY K ZALOŽENÍ RODINY.....	15
3 PROBLEMATIKA POZDNÍHO MATEŘSTVÍ	18
3.1 SOCIÁLNÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ ODKLAD MATEŘSTVÍ	18
3.2 MEDICÍNSKÉ ASPEKTY POZDNÍHO MATEŘSTVÍ.....	20
4 PLÁN VÝZKUMU	22
5 ANALÝZA ROZHOVORŮ A INTERPRETACE DAT	25
5.1 KATEGORIE.....	25
5.2 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ KVALITATIVNÍHO ŠETŘENÍ.....	31
ZÁVĚR.....	34
SUMMARY	35
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ.....	36
SEZNAM TABULEK.....	40
SEZNAM PŘÍLOH	41
PŘÍLOHY	42

ÚVOD

Dříve byly označovány za starší matky ženy rodící po třicátém roce života, nyní se již tato hranice posunula k věku 35 let. Otázkou však je, proč ženy posouvají rozhodnutí stát se matkou. Jsou to různé možnosti, které tu dřív nebyly, jako je možnost cestování, práce v zahraničí, či snad je to dáno poměrnou vyrovnaností muže a ženy nejenom v zaměstnání? Stále více žen odkládá mateřství na později. Některá žena záměrně, jiná nezáměrně, a jelikož je jich čím dál více, je cílem této práce zanalyzovat a s oporou o odborné zdroje popsat souvislosti fenoménu odkládání mateřství. Toto téma si autorka zvolila proto, že jí obecně problematika odkládání mateřství zajímá a chtěla by se o ni zároveň dozvědět více. Pokud dosáhne i toho, že po přečtení někteří lidé změní své předsudky proti ženám, jež se rozhodly pro bezdětnost, přinese jí to osobní spokojenost. V publikacích se dočteme, že na předních místech leží hodnoty partnerství a mít děti. Určitě se k hodnotě partnerství autorka přiklání, avšak v této bakalářské práci se bude zajímat o to, proč hodnota mít dítě u některých žen není na předních příčkách.

První kapitola je zaměřena na problematiku rodiny obecně, také je zaměřena na určité trendy, které odlišují moderní rodinu od té tradiční. Rovněž se zabývá základními funkcemi rodiny a stručně popisuje tzv. rodinu problémovou a dysfunkční.

V další kapitole se práce zabývá pojmem rodičovství, podrobněji popisuje motivaci k rodičovství, jež velmi ovlivňuje konečné rozhodnutí stát se rodiči.

Třetí kapitola bakalářské práce podrobněji rozebírá problematiku pozdního mateřství, a to zejména uvedením hlavních důvodů prodlužování období bezdětnosti a uvedením různých faktorů ovlivňujících toto rozhodnutí. Dále se zabývá zdravotními riziky, která mohou potkat ženu, jež se rozhodne mít děti v pozdějším věku.

Hlavním cílem výzkumu je prostřednictvím kvalitativního výzkumného šetření zjistit, co si obecně o trendu odkládání mateřství ženy myslí, jaké hlavní důvody uvádí pro odkládání mateřství, také zda ví, zejména o rizicích zdravotních, která mohou plynout z mateřství v pozdějším věku. Toto výzkumné šetření bude hlouběji zkoumat jejich rozhodnutí odložit mateřství na později a pozorovat jejich životní plány a strategie. Touto problematikou se zabývají zejména zahraniční autorky, například Julie Berrymanová, Karen Thorpeová a Kate Windridgeová, jež publikovaly studii zabývající se pozdním mateřstvím.

1 RODINA

Tato kapitola je v bakalářské práci úvodní. Zaměřuje se obecně na pojem rodina. Dále jsou uvedeny některé trendy moderní rodiny, které se více či méně odlišují od rodiny tradiční. V poslední části této kapitoly jsou představeny její funkce a stručně popsána i rodina problémová a dysfunkční. Dítě se rodí do prostředí, v němž žije a v němž je vychováváno, tím prostředím je především rodina. Literatura pojem rodina dělí dle různých hledisek, například ze sociologického hlediska lze nahlížet na rodinu jako na primární malou skupinu. Je tudíž první skupinou malého počtu členů, do které se člověk narodí a která je současně referenční skupinou, to znamená skupinou vlastní, se kterou se jedinec ztotožňuje.¹ Zároveň umožňuje jedinci vrůstání do společnosti a do jeho kultury, dítě se tak socializuje a je kulturně obohaceno. Právě socializace je považována za jednu z významných funkcí rodiny, která doposud přetrvává. V každé rodině je dítě učeno různým hodnotám a normám, které daná rodina má a rovněž mu dává určitý typ podpory a vystavuje ho různým konfliktům, předává mu tak to nejdůležitější – sociální dovednosti, bez nichž se v dospělosti neobejde.² Z hlediska psychologického lze na rodinu nahlížet jako na sociální seskupení spojené pokrevními vztahy či manželstvím, vzájemnou pomocí, ale i odpovědností. Taktéž rozděluje rodinu na nukleární, jež zahrnuje pouze matku, otce a děti a rodinu širší, jež zahrnuje i další příbuzenstvo.³ V rámci nukleární rodiny je manželský vztah hlavním centrem formace rodinných vztahů. Je tak velmi důležité, jak dokáže žena a muž naplnit své role pojící se právě k manželství a rodičovství, což závisí hlavně na postojích a vzorech, které získali od svých rodičů a jež se předávají z generace na generaci.⁴

Ovšem z právního hlediska Občanský zákoník platný od roku 2014 jednoznačnou definici rodiny neupravuje, pouze stanovuje, že „rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany“.⁵ Leč do roku 1950 byla na českém území dle Všeobecného zákoníku občanského rodina brána jako rodiče a jejich potomci.

Rodina má také určitou vnitřní strukturu, ve které manželé (partneři) žijí a již také sdílí se svými dětmi. Jedná se o tzv. podsystémy sloužící k různým účelům. „*Jednotlivci se spojují pro to, aby dělali závažná rozhodnutí (např. rodiče), aby sdíleli sex (manželé), aby pěstovali společný zájem (např. otec a děti), aby se posilovali ve své sexuální roli*

---

¹ Lašek, J., Loudová, I. Rodina jako základ vývoje morálky a občanských postojů dětí, r. 2013, s. 9

² Matoušek, O. Rodina jako instituce a vztahová síť, r. 2003, s. 9

³ Hartl, P., Hartlová, H. Psychologický slovník, r. 2000, s. 512

⁴ Nakonečný, M. Sociální psychologie, r. 2000, s. 243

⁵ Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník, soukromé právo, §. 3

(např. matka a dcera), aby se definovali jako jedna generace vůči jiné generaci.“⁶ Tyto podsystémy jsou většinou chápány jako určující pravidla, kdo a jak může být zahrnut v rodinném podsystému. Lze ho též dělit na partnerský, k němuž by neměly mít přístup děti a podsystém rodičovský, který je již dítěti zpřístupněn. Pokud hranice mezi podsystémy nejsou jasné, mohou se v rodině objevit nějaké problémy, které je potřeba řešit a hranice určit. V nejzazším případě dochází k závažnému ohrožení stability rodiny. Důležitá je rovněž pospolitost rodiny při nesnázích či onemocnění jejího člena. Rodina má velkou schopnost zmobilizovat veškerou svoji energii a poskytovat svému příslušníkovi dostatečnou oporu, aby byl schopný dostat se do původního stavu. Nejen pro dítě, ale i pro dospělého jedince je důležité mít rodinu, která mu dá pocit bezpečí. Rodina je pro dítě domovem, a domov, to je místo, kde může být člověk spontánní.⁷ Rodina má tak nezastupitelnou funkci v životě dítěte a je proto důležité, aby dítě rodinu mělo. Dle autorky nezáleží, zda se jedná o rodinu vlastní nebo o rodinu, která má dítě v náhradní rodinné péči. Důležitá je rodina, která je rodinou funkční a v níž má dítě pocit bezpečí. Pocit bezpečí je velmi důležitý a hlavní úlohou rodiny je dítěti tento pocit poskytnout.

1.1 RODINA A JEJÍ FUNKCE

Funkce rodiny jsou velmi důležité a hrají významnou roli v rámci dobrého fungování celé rodiny. Funkční rodina je tedy rodina, ve které se uspokojují potřeby dítěte, plní si v ní své touhy a zároveň se jedná o vhodné primární socializační prostředí pro jeho správný vývoj, což se odráží i v jeho chování v dospělosti.⁸

Rodina učí dítě základním kulturním poznatkům a společenskému chování, které dítě uplatní ve společnosti. Dítě si postupně osvojuje návyky, vzorce chování a dovednosti, mluvíme zde o socializační funkci, jež je nejdůležitější v době raného, předškolního a mladšího školního věku dítěte.⁹ Rodina je také společností považována za základní jednotku a díky ní dochází ke vzniku nové generace, jedná se tak o funkci reprodukční. Dříve byla tato funkce spojována s plozením dětí v manželství. Společnost považovala manželství jako prostředí, jež je vhodné nejenom pro společenskou a etickou stránku, ale

---

⁶ Matoušek, O. Rodina jako instituce a vztahová síť, r. 2003, s. 83

⁷ Matoušek, O. Rodina jako instituce a vztahová síť, r. 2003, s. 10, 11

⁸ Kraus, B. Životní styl současné české rodiny, r. 2015, s. 40

⁹ Střelec, S. Rodina jako výchovný činitel, r. 2005, s. 210

i po stránce právní. Současná společnost přijala narození dítěte mimo manželství za zcela běžný jev.¹⁰ V moderní společnosti zahrnuje funkce biologicko – reprodukční nejenom rozmnožování, ale i uspokojování sexuálních potřeb manželů.¹¹ Tato funkce prošla v historii velkou změnou, nyní si díky antikoncepci rodina může určit počet dětí, které chtějí a považují za přiměřené. Rovněž by měla poskytovat všem svým členům emocionální podporu a možnost prožívat své pocity, což je důležité jak pro správný vývoj dítěte, tak i pro jeho rodiče. Do této funkce by autorka zařadila i zajištění potřeb bezpečí, jistoty a přijetí.¹² Funkce ekonomická znamená nejenom zabezpečení materiálních potřeb všech členů, ale i možnost účastnit se různých kulturních zážitků, sportu, vzdělání a zároveň touto funkcí rodina získává určitý sociální status. Stát částečně může zaopatřovat děti různými sociálními opatřeními, a přesto jsou děti považovány za velkou ekonomickou zátěž, která leží především na bedrech rodičů.¹³ Dnes vnímáme rodinu spíše jako spotřební jednotku, ale i tak se musí v každé rodině svým způsobem hospodařit a vést domácnost, hovoříme zde o funkci hospodářské.

Vychovat pokračovatele svého rodu a zároveň umožnění vzniku nové generace zajišťuje funkce výchovná. Můžeme v ní zahrnout i přípravu dětí na dospělost a též určité společenské chování. Tuto již zmíněnou přípravu na dospělost spoluvytváří s dítětem rodič, ať už se jedná o plánování jeho budoucnosti či přijímání různých hodnot, postojů k práci, ke svým zájmům, věcem, ale i v souvislosti s vytvářením sociálních vztahů vůči svým rodičům, sourozencům, autoritám a tím i ke své budoucí rodině.¹⁴ Když se podíváme na všechny tyto funkce, zjistíme, že se prolínají a pro dítě není nic důležitějšího, aby byly tyto funkce plněny, jedná se tak o funkční rodinu. Pokud rodina některou z těchto funkcí neplní, můžeme hovořit o rodině problémové či dysfunkční. Problémovou rodinu můžeme definovat jako rodinu, ve které je narušena některá funkce, zároveň ale neohrožuje vývoj dítěte. Rodina tyto problémy většinou vyřeší vlastními silami. Rodinu dysfunkční lze definovat jako rodinu, ve které je narušena některá funkce či všechny funkce, a to závažnou mírou a zároveň je v ní ohrožen vývoj dítěte.¹⁵ Autorka na tuto problematiku navazuje a doplňuje několik typů rodin a to z hlediska jak výchovných stylů rodičů, tak i určitého významu pro optimální vývoj dítěte. Nejrozšířenějšími rodinami jsou ty, v nichž jsou rodiče, kteří jsou nezralí či

---

¹⁰ Dudová, R., Hastrmanová, Š. Sociologické studie. Otcové, matky a porozvodová péče o děti, r. 2007, s. 19

¹¹ Dunovský, J. Rodina a její poruchy ve vztahu k dítěti, r. 1986

¹² Kraus, B., Poláčková, V. Člověk, prostředí, výchova, r. 2001, s. 80, 81

¹³ Možný, I. Sociologie rodiny, r. 2002

¹⁴ Matejček, Z. Rodičovství a zdravotně postižené dítě, r. 1987, s. 26

¹⁵ Dunovský, J. Dítě a poruchy rodiny, r. 1986, s. 140

neschopní uspokojovat potřeby dítěte. Dále rodiče přetížení, rodiče perfekcionisté či odkládající rodiče, kteří využívají každou možnost, kdy mohou dát dítě do péče někomu jinému. Dítě v tomto případě může trpět pocitem méněcennosti a jeho psychika je rozvrácena pocitem, že o něj nikdo nestojí. Tyto problémy často již nezvládá rodina vlastními silami a je nutné provést sanaci rodiny, tzv. opatření zvenčí.¹⁶

1.2 TRENDY MODERNÍ DOBY

V moderní rodině dochází k několika přeměnám od rodiny tradiční. Dle literatury byla dříve hodnota rodiny a manželství značně vyšší, než je nyní. Dnes již není vnímáno jako pouto na celý život, což ukazuje míra rozvodovosti, která stále stoupá. Je také uváděno, že lidé si již neváží manželského svazku a více inklinují k nesezdanému soužití, může to být způsobeno střídáním partnerů, než si najdou toho „pravého“ či „pravou“.

Rovněž dochází k tomu, že mladí lidé v dnešní společnosti vnímají rodinu jako něco, co omezuje jejich svobodu. Životní model, který si stále častěji lidé volí, lze označit jako model „singl“. Tento pojem se začal objevovat už v 60. letech 20. století, nicméně ještě v 80 a 90. letech se za člověka žijící singl považoval muž a žena žijící v partnerství neboli v kohabitaci, což lze též nazvat jako nesezdané soužití. V současné době mnoho sociologů popisuje životní styl single jako osoby sociálně aktivní, dobře ekonomicky zajištěné ve věku 25 – 40 let, které z různých důvodů nežijí v partnerství a ani o to v podstatě nestojí.¹⁷ Důvodem může být například větší možnost věnovat se kariéře, osobním zálibám, seberealizaci a jež vyznávají hodnoty svobody a nezávislosti. Tento jev však představuje nebezpečí pro sociální politiku a tím i rodinu.¹⁸

Dále se v odborných publikacích, zabývajících se touto problematikou, můžeme dočíst o těchto dalších trendech moderních rodin. Jedním z příkladů, který zde autorka uvede je pozdější osamostatnění se od orientační rodiny. Tím, že jsou v současné době velmi vysoké požadavky a nároky na zaměstnance, zvyšuje se i doba vzdělávání a kvalifikace. Jelikož jsou nyní bytové podmínky velmi nákladné na pořízení a nájmy bytů neustále rostou, stává se trendem mladých zůstávat u svých rodičů a to po dobu, než si sami vydělají dost peněz na své bydlení. Teprve pak dochází ve většině případů k osamostatnění a založení své rodiny. S tím souvisí další trend a to odkládání sňatků

---

¹⁶ Mlčák, Z. Dysfunkční rodina, r. 1996, s. 15

¹⁷ Radmilská, R., Tomášek, M. Singles – nový životní styl a jeho generová specifika v České republice, r. 2003

¹⁸ Kraus, B. Životní styl současné české rodiny, r. 2015, s. 13, 14

a rovněž rození dětí v pozdějším věku. Tímto trendem se bude autorka detailněji zabývat ve výzkumném šetření. Trend zakládat rodinu bez sňatku a to neformálně je dalším trendem, který zde autorka zmíní. Tato problematika souvisí s nynějším pohledem mladých lidí na manželství. Manželství již není podmínkou pro založení rodiny, jakož to bývalo dříve, když už svatba přichází, je to často až po narození dítěte. Dalším znakem současnosti je pokles ochoty rozvedených vstupovat do dalšího sňatku a mít další děti. Tuto problematiku lze označit též jako porozvodovou kohabitaci a rovněž souvisí se zvyšující rozvodovostí. Příčinou může být nejenom ztráta víry v manželství a to zejména u těch, kteří v manželství utrpěli újmu, ale na vině mohou být i nepříznivé ekonomické podmínky. Se všemi předchozími trendy souvisí i ten poslední autorkou zmiňovaný a to je tendence snižovat počet dětí v rodině či nemít děti vůbec. Rozšířenost a dostupnost antikoncepce má za následek snižování porodnosti a počtu dětí v rodině, na druhou stranu díky antikoncepci si žena může naplánovat dobu, kdy chce mít dítě nebo se rozhodnout pro život bez dítěte. Také se ukazuje, že na počet dětí, které žena porodí, má velký vliv její vzdělání, což je ale vzhledem k porodnosti bráno jako negativní činitel, poněvadž čím vyšší vzdělání ženy mají, tím mají méně dětí.¹⁹

V dnešní společnosti lze životní období, a to zejména osamostatnění se od orientační rodiny, sňatek a narození prvního dítěte, chápat jako životní etapy, jež se oddalují a časově se rozvolňují. Proto, že se tak děje, nemusí k některým etapám vůbec dojít. Jak uvádí odborná literatura zabývající se touto problematikou, v současné době může být příčinou i vysokoškolské vzdělání žen, které se taktéž odkládá, s čímž souvisí pozdější nástup do stabilního zaměstnání, a tak i plánování dětí.²⁰ Demografické údaje tyto trendy jen potvrzují. Rodiny stále více žijí v nesezdaném soužití a počet dětí se taktéž snižuje. Nejčastěji uváděnou příčinou bývá větší ekonomická a společenská aktivita žen i dostupnost interrupcí.²¹ Těmito trendy se autorka rovněž bude zabývat ve své bakalářské práci a zjišťovat u žen hlavní důvody, proč dochází k odkládání mateřství.

---

¹⁹ Možný I. Rodina a společnost, r. 2006

²⁰ Sirovátko, T. Hora, O. Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti, r. 2008, s. 27

²¹ Matoušek, O. Rodina jako instituce a vztahová síť, r. 2003, s. 35

2 RODIČOVSTVÍ

Rodičovství začíná již během těhotenství matky, kdy se celá rodina na potomka připravuje. Jedni se připravují více, jiní skoro vůbec, ale matka se na nového člena rodiny připravuje už od chvíle, kdy tuto novinu zjistí. Příchod nového člena rodiny by mělo být radostnou událostí, a to i tehdy, pokud se jedná o dítě, které si rodiče do péče osvojí. Na rodičovství se podílí nejenom úroveň vzdělání rodičů a určité tradice ve společnosti, nýbrž i jejich individuální předpoklady, mezi něž lze například zahrnout osobní zralost rodičů či výchovu, kterou absolvovali oni sami, když byli dětmi. Dítě je pro rodiče povětšinou smyslem jejich života. Mnohdy říkají, že jejich život začal být důležitý až v okamžiku, kdy se jim narodilo dítě. Pro ženy, jež dítě chtějí, je porodit dítě a vychovat ho, nejdůležitějším posláním ve svém životě.

Společnost však tlačí na manžele/partnery, aby měli hodně dětí. Nabádají je k tomu autoři reklam, na kterých je vyobrazena šťastná rodina, kde samozřejmě je dokonale upravená maminka, šťastné děti a pyšný otec, a kteří mají představovat ideál rodiny. Dnešní mladé ženy však odmítají dlouho zažitý model, kdy po své práci nastupují na tzv. druhou směnu. Jsou vzdělané stejně jako muži a chtějí se tak realizovat ve své práci. Již dlouho neplatí dřívější stereotypy o mužích, kteří jsou živiteli rodiny a o ženách patřících do kuchyně k plotně.²² Zároveň společnost tlačí jedince, častěji muže, k tomu, aby podávali co nejlepší výkony, zisk a tím i prosperovala sociální politika státu. I na matky je tu tlak, a to zejména při nelehkém skloubení práce a péče o dítě a domácnost. Od muže se očekává jen ekonomické zabezpečení rodiny, nýbrž ženy čelí problémům při hledání zaměstnání po mateřské a rodičovské dovolené, následné udržení si práce a to zvláště při souběžném starání se o chod domácnosti. Rodičovství tak významně ovlivňuje pracovní uplatnění žen na trhu práce a to v mnohem větší míře než u mužů. Nastává tak v partnerství či manželství nerovnováha právě mezi osobním a profesním životem, a pokud se zde nevytvoří spoluúčast muže na chodu domácnosti a nepřevzme v rodině aktivnější roli, často dochází k rozpadu tohoto partnerství. Z tohoto důvodu často dochází k tomu, že chce být žena co nejdéle v práci, vybudovat si svoji kariéru a tím spíše, pokud ji tato práce naplňuje a baví a tím dochází tak k odkládání rodičovství právě z její strany.²³ V publikacích zabývajících se touto problematikou se můžeme dočíst o tzv. třech typech žen, které se musí na základě určité

---

²² Hašková, H. a kolektiv. Fenomén bezdětnosti v sociologické a demografické perspektivě, r. 2006, s. 19, 133

²³ Křížková, A. a kolektiv. Práce a péče, s. 17,18

životní strategie rozhodnout mezi několika faktory, které ovlivní její život. Prvním typem je žena orientovaná na domov a rodinu. Tyto ženy se většinou vdají a po sňatku zůstávají v domácnosti, o kterou se náležitě starají a následně pečují i o děti. Tento typ je možný zvolit za předpokladu, že muž dokáže finančně zajistit rodinu, aniž by musela sama žena do zaměstnání. Druhým typem jsou ženy orientované na práci a kariéru. Svě zaměstnání upřednostňují právě před volbou mít děti. Často se jedná o ženy vdané, ale bezdětné. V tomto případě si většinou volí životní strategii bez dětí, a tudíž se jedná o bezdětnost plánovanou. Třetím typem žen, který zde autorka uvede, jsou ženy adaptivní. Jedná se o ženy, jež se snaží zkombinovat zaměstnání i péči o rodinu a děti. Tato skupina žen je ve společnosti viditelná nejvíce. K jakému typu se žena přikloní, to se rozhoduje na základě biologických dispozic, socializace, úrovně vzdělání, i na základě postojů, které si převzala ze své rodiny a jež ovlivňují ženu po celý život.²⁴ Rozšířil se i názor, a to nejen v České republice, že je rodičovská role příliš komplikovaná, budoucnost je nezaručená, časy jsou spíše špatné, a tak je třeba žít přítomností a co nejvíce si užívat, a to je bez dětí mnohem snadnější, především pohodlnější a bezstarostnější. S příchodem dítěte totiž značně dochází ke změně jak sociální, tak i ekonomické situace rodiny, a tak se celkově stává dítě pro řadu rodin problémem.²⁵

2.1 MOTIVY K ZALOŽENÍ RODINY

Rodičovství znamená uspokojení základní lidské potřeby a tou je „*potřeba mít někoho, o koho mohu pečovat, kdo je na mně závislý a kdo mě absolutně potřebuje.*“²⁶ Říká se, že mateřství je to nejkrásnější, co může ženu v jejím životě potkat. Přístup k dětem ale vzniká postupně, neobjeví se zjištěním těhotenství či po porodu. Tento přístup se netvoří pouze u žen, ale i u mužů. Ti hledají ale k dětem obtížněji cestu než ženy, je to dáno i tzv. mateřským instinktem a citem, který je velmi ovlivňován těhotenstvím i kojením. Vztahy k dětem se vytváří již od dětství a je to ovlivněno především rodinou, ve které jedinec vyrůstá. Dle toho, jaké jsou vztahy v rodině, vztahy se sourozenci i s ostatními dětmi a vztahy mezi rodiči, to vše ovlivňuje náš budoucí život.²⁷

---

²⁴ Rabušíč, L. Preference teorie Hakimové v českém kontextu, r. 2008, s. 46, 47

²⁵ Kraus, B. Životní styly současné české rodiny, r. 2015, s. 28

²⁶ Langmeier, J., Krejčířová, D. Vývojová psychologie, r. 2006, s. 170

²⁷ Matějček, Z. Rodičům na nejhezčí cestu, r. 2004

Ovšem být dobrým a vřelým pečovatelem umí samozřejmě i muži. Tato schopnost se u mužů ve větší míře objevuje například, když jejich žena během porodu zemřela a o dítě se starali sami.

Hlavním motivem, proč mít dítě je mít svého pokračovatele rodu, což je jedním z přínosů rodičovství. Může to znamenat i jakousi důvěru v dítě, že se o ně na sklonku života náležitě postará.

Rovněž přináší další reprodukci lidstva a tak zajištění budoucnosti. V publikacích zabývajících se touto problematikou bývá nazýván tzv. evolučním modelem a to zejména v souvislosti s motivy k rodičovství.²⁸

Dítě rodičům může přinášet pocit naplnění smyslu života, pocit bezpečí, bezprostřední radost i zábavu. Rodiče se radují z každého pokroku ve vývoji, kterého dítě dosáhne. Prožívají tak radostné emoce společně se svým dítětem a zároveň tak dochází k posilování vztahu mezi rodiči.²⁹

Rodičovství tak dává lidem poznávat více sebe i druhého zejména podněty a různými výzvami, které v souvislosti s výchovou a starostí o dítě dostává.

Rodičovství přináší rozvoj dalších vztahů, například mezi matkou a dítětem vzniká většinou radostný vztah a dodává i nový rozměr ve vztahu k partnerovi. Partner vidí ženu – jako matku, která mu porodila dítě. Stejně tak i žena vidí svého partnera jako otce svého dítěte.

Partneři tak narozením dítěte získávají novou roli ve svém životě, a to roli rodičů, kteří mají zodpovědnost za své dítě a zároveň vykazují známky dospělosti, protože mít dítě znamená vzdát se svých zájmů pro blaho nové osoby.³⁰ Tato zodpovědnost je i ukotvena v zákoně, přesněji v Občanském zákoníku.

Další pozitivní emoci, která většinou přichází s narozením dítěte je láska, označována autory, kteří se touto problematikou zabývají, jako láska bezpodmínečná a pokládá se tak za nejpevnější pouto, které může vzniknout.³¹

Dalším přínosem, jenž může rodičovství či v tomto případě spíše mateřství přinést, je zlepšení vztahu ženy, která dítě porodila a své matky. Matka má touhu s příchodem dítěte dceři pomáhat a předávat jí své rady a zkušenosti. Často také prožívá jak těhotenství, tak mateřství jako své vlastní. Autoři zabývající se touto problematikou se

---

²⁸ Mareš, P. Hodnota dítěte, r. 2002

²⁹ Šed'ová, K. Mateřství jako pozitivní hodnota a žitý svět, r. 2003

³⁰ Sobotková, I. Psychologie rodiny, r. 2012, s. 158

³¹ Nakonečný, M. Lidské emoce, r. 2000

shodují na tom, že mateřství dcery je v jejich vztahu tím největším mezníkem a dochází tu tak k upevnění tohoto vztahu a pocitu sounáležitosti právě mezi matkou a dcerou.³² V souvislosti se zdravím zde autorka může poukázat i na studii, která naznačuje, že rodiče bývají zdravější než partneri, jenž děti nemají. A to překvapivě i u mužů, u nichž se zkoumala pravděpodobnost úmrtí na kardiovaskulární choroby ve věku 50-71 let. Tato americká studie potvrdila, že muži, kteří jsou bezdětní, mají o 17 % vyšší pravděpodobnost úmrtí než otcové. Pokud se jedná o ženy, další studie potvrdila tvrzení, že české ženy prožívají vyšší psychickou pohodu, pokud jsou matky a zároveň byly zjištěny depresivní symptomy v hojnější míře u žen bezdětných. Lze i toto považovat za určitý přínos rodičovství.³³ Dle autorky se ale depresivní symptomy mohou projevit i u matek, a to zejména určitým tlakem jak médií, tak i svého okolí, a to být perfektními matkami. Ženy matky a zejména ty, které s malým dítětem i pracují, se tak pod tímto tlakem pokoušejí dobře vychovat své dítě, skvěle odvádět svoji práci a zároveň zvládat domácnost i být dokonalými manželkami. Dítě je tak v současnosti chápáno jako výsledek působení nejenom mateřského instinktu, ale i stále sílících sociálních faktorů.³⁴ „Zvýšila se náročnost výchovy a zvýšily se nároky na angažovanost rodičů.“³⁵ Záhy však zjišťují, že všechno perfektně zvládat nedokážou a jsou z toho nešťastné.

---

³² Martell, L. Perceptions of Equity by Mothers and Daughters during Daughters' First Pregnancy, r. 1990

³³ Hamplová, D. a kol. Rodina a zdraví – jejich vzájemné souvislosti, r. 2014, s. 91, 95

³⁴ Sirovátka, T. a kol. Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti, r. 2008

³⁵ Kocourková, J. Rodinná politika v ČR, r. 2006, s. 15

3 PROBLEMATIKA POZDŇÍHO MATEŘSTVÍ

Načasování mateřství závisí na mnoha aspektech. Velký vliv má kultura, ve které se žena narodila a v níž vyrůstala. Autoři zabývající se touto problematikou uvádějí i budování kariéry a zejména vliv vzdělání. Sociologické studie ukázaly, že starší matky prvorodičky jsou vzdělanější a mají vyšší postavení v zaměstnání.³⁶

Česká republika vykazuje stále nízkou úroveň porodnosti. Porodnost a faktory, které ji ovlivňují, se tak staly jedním z hlavních témat sociologických a demografických výzkumů. Lze v nich například dohledat aktuální nárůst bezdětnosti, poklesu plodnosti i odkládání rodičovství. Nyní se zastavíme u pojmu bezdětnost. Bezdětnost lze definovat jako absenci rodičovství. Lze ji také rozdělit na bezdětnost dobrovolnou, kdy se partneři rozhodnou nemít děti či nedobrovolnou, kdy je to již vnímáno jako problém způsobený nejrůznějšími důvody. V rámci života může docházet k bezdětnosti dočasné anebo celoživotní, což může být následkem odkládání rodičovství do pozdějšího věku.³⁷ S přibývajícím věkem se snižuje nejenom úspěšnost početí, ale naopak se zvyšuje i počet možných komplikací, a to jak v prenatálním, perinatálním či postnatálním období. I přesto stále vzrůstá počet žen, které mají dítě v pozdějším věku. Vystává zde tak otázka, proč ženy odkládají mateřství na později. Abychom jim porozuměli, je důležité zanalyzovat motivy žen.³⁸

3.1 SOCIÁLNÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ ODKLAD MATEŘSTVÍ

V dnešní společnosti, kdy ceny hypoték a koupě domů stoupají, ženy pracují nejen kvůli vlastnímu uspokojení, ale i proto, aby si rodina udržela svoji životní úroveň. Děti jsou stále vysoko na hodnotových příčkách českých rodin, ale už soupeří i s jinými životními hodnotami. Někteří z partnerů tak stojí před nelehkým úkolem, zda se stát rodiči, což také souvisí se stále rostoucím prosazováním individuálních zájmů nad zájmy rodinnými.³⁹

Velkým faktorem, jenž ovlivňuje rozhodnutí stát se rodiči, zejména ze strany matky, která s dítětem zůstává na mateřské a následně rodičovské dovolené, by autorka zmínila zásah do zaměstnání. Pro ženu, která odejde ze zaměstnání a má několik let strávit mimo svou kariéru, může mít tato situace demotivující postoj k rozhodnutí mít dítě.

³⁶ Berryman, J., Thorpe, K., Windridge, K. Older mothers, r. 1995

³⁷ Hašková, H. a kolektiv. Fenomén bezdětnosti v sociologické a demografické perspektivě, r. 2006, s. 12

³⁸ Hašková, H. a kolektiv. Fenomén bezdětnosti v sociologické a demografické perspektivě, r. 2006, s. 129, 130

³⁹ Goody, J. Proměny rodiny v evropské historii, r. 2006, s. 181

Některé ženy, zejména ty vzdělanější chtějí nejdříve „rozjet“ kariéru a může to být tak hlavním důvodem pro oddálení mateřství. ⁴⁰ V současné době, kdy jde po střední škole většina žen studovat školu vysokou, dochází k tomu, že se posouvá hranice dosažení jejich vzdělání, a tím i nástup do zaměstnání. Díky antikoncepci si tak žena více méně může zvolit a naplánovat těhotenství na dobu, která je pro ni vhodná. Autoři zabývající se touto problematikou však míní, že toto jednání žen není vůbec negativní, ba naopak ho vidí jako velmi zodpovědné. Tím, že se v současné době ženy vdávají i rodí děti později, dochází k tomu, že narozené děti jsou plánované a chtěné. ⁴¹

Dalším faktorem pro odkládání mateřství může být pro matku ztráta osobní svobody, a to zvláště v útlém věku dítěte, kdy je péče o něj hlavní náplní. Žena má jak na sebe, tak i na partnera najednou mnohem méně času, což může vést k pocitu ztráty osobní svobody a rovněž negativním dopadem na partnerský vztah. ⁴²

Finanční znevýhodnění je také důležitým faktorem pro nezvratné rozhodnutí, mít dítě. Zejména pokud se mladý pár staral jen o sebe a je zvyklý na určitou životní úroveň, může pro ně být finanční přítěž spojená s materiálními potřebami dítěte, problematická. ⁴³ V současné době je zrušen příspěvek s tím spojený a to porodné, které bylo dříve vypláceno plošně a to každé matce, která porodila. Dnes je tento příspěvek vázán na stanovenou hranici příjmů v rodině. ⁴⁴ Tím, že většina nákladů spojených s dítětem připadá na rodiče, může i toto být důvodem pro odkládání rodičovství do pozdějšího věku.

Partneři, kteří se rozhodnou nemít děti, mohou jako důvod také uvádět příliš velkou odpovědnost za dítě, kterou přebírají ihned po jeho narození. I obavy, že by byli špatnými rodiči, které získali zřejmě z dětství, může rozhodnout o bezdětnosti páru, to souvisí hlavně s hodnotami a zkušenostmi v rodině a v prostředí, v němž vyrůstali. ⁴⁵

Posledním faktorem, který může taktéž souviset s oddalováním mateřství, je hledání životního partnera. Právě vysoká míra rozvodovosti ukazuje, že manželství ztrácí na hodnotách. Pokud si touto zkušeností sami projdou, může se stát, že stále více inklinují již k nesezdanému soužití. Pro někoho to už neznamena pouto na celý život a jsou pro něj důležité i jiné hodnoty, jako například materiální stránka, vyšší nároky na partnery

---

⁴⁰ Sirovátka, T. Hora, O. Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti, r. 2008, s. 13

⁴¹ Rabušic, r. 2001, Kde ty všechny děti jsou?: Porodnost v sociologické perspektivě, s.221

⁴² Sobotková, I. Psychologie rodiny, r. 2012, s. 157

⁴³ Matoušek, O. Rodina jako instituce a vztahová síť, r. 2003, s. 44

⁴⁴ Zákon č. 117/1995 Sb. O státní sociální podpoře, § 44

⁴⁵ Sobotková, I. Psychologie rodiny, r. 2012, s. 157

a nemají tak tendenci být po boku partnera za každou cenu.⁴⁶ Dle autorky roste počet žen, které kladou na své partnery velmi vysoké požadavky a pokud všechny preference muž nespĺňuje, hledají jiného. Poté se stává, že chtějí kolem čtyřicátého roku potomka a nemají tak ani partnera, se kterým by ho vychovávaly.

3.2 MEDICÍNSKÉ ASPEKTY POZDŇÍHO MATEŘSTVÍ

Autorka v této kapitole uvede rizika pozdního mateřství z medicínského hlediska. Dle mezinárodních statistik lze uvést, že největší fertilita neboli plodnost ženy nastává mezi dvacátým a čtyřicátým rokem věku ženy. Právě v tomto období by měla být žena jak fyzicky, tak psychicky nejvíce připravená přivést na svět zdravé dítě. S jejím přibývajícím věkem již tato fertilita klesá, nejenom proto mají starší ženy menší šanci na oplodnění. Publikace zabývající se touto problematikou uvádí, že právě po 35 věku ženy přichází prokazatelný pokles plodnosti. O nedobrovolné bezdětnosti lze hovořit po roce neúspěšné snahy o početí dítěte. Dalším rizikem z pohledu medicíny je stárnutí kvality vajíček, která se s každým přibývajícím rokem nezvratně snižuje. Může dojít i ke spontánnímu potratu a to v důsledku toho, že se již oplodněné vajíčko nevyvíjí tak, jak by mělo, brání tak ale ještě mnohem závažnějším zdravotním komplikacím, jež by mohly v době prenatalní nastat. Dalším rizikem ve vyšším věku z hlediska zdravotního je vyšší výskyt genetických vad. Jejich výskyt se zvyšuje nejenom vlivem určitého životního prostředí, ale právě i s přibývajícím věkem žen. Nejčastější genetickou vadou, která může postihnout plod je Downův syndrom. Jedná se o tělesnou a duševní poruchu, jež vzniká nesprávným počtem chromozomů v genetických buňkách a která je typická určitými znaky. Mezi tělesné znaky lze zařadit malou výšku jedince, širší nos, šikmé oči s kožní řasou či krátké prsty. Jejich úroveň IQ je v rozmezí 25-50, jsou přátelštější až velmi důvěřiví, usměvaví a sví. Další genetickou vadou, kterou zde autorka uvede je Patauův syndrom. Jedná se o vývojovou vadu taktéž chromozomálního charakteru příznačný těžkou psychomotorickou retardací. Postižení většinou umírají do několika měsíců od porodu, tato těžká retardace není dlouhodobě slčitelná se životem. Pravděpodobnost výskytu je dána právě zvyšujícím se věkem matky. Další vývojovou vadou, kterou zde autorka zmíní a jež může postihnout plod, je například Turnerův syndrom, Edwardsův syndrom či Klinefelterův.⁴⁷ V současné době jsou tyto vývojové

---

⁴⁶ Fialová, L. a kolektiv. Představy mladých lidí o manželství a rodičovství, r. 2000, s. 163

⁴⁷ Šilhová, L., Stejskalová, J. Matkou ve vyšším věku, r. 2006

vady rozpoznatelné již v prenatálním období a to odebráním plodové vody a určitou metodou testů jako je biochemický screening, ultrazvukové vyšetření či biochemické vyšetření krve. ⁴⁸ Dalším rizikem v prenatálním období lze uvést těhotenskou cukrovku, hypertenzi či nízkou porodní váhu dítěte při jeho narození. Odborníci zabývající se touto problematikou dodávají, že s vyšším věkem tyto zdravotní komplikace významně narůstají. ⁴⁹ Zvyšující se věk žen může i za to, že stoupá počet císařských řezů, jež se užívají k ukončení těhotenství a rovněž k ukončení porodu. Právě vyšší věk může být indikací pro zvolení tohoto způsobu porodu. Ovšem rizika porodu právě císařským řezem jsou šestkrát vyšší než rizika u porodu vaginálního neboli přirozeného. ⁵⁰

---

⁴⁸ Biermann, Ch., Raben, R. Maminkou ve čtyřiceti?, r. 2006

⁴⁹ Šilhová, L., Stejskalová, J. Matkou ve vyšším věku, r. 2006

⁵⁰ Pařízek, A. Kniha o těhotenství a dítěti, r. 2009

4 PLÁN VÝZKUMU

Hlavním cílem výzkumu je prostřednictvím kvalitativního výzkumného šetření zjistit, co si obecně o trendu odkládání mateřství ženy myslí, jaké hlavní důvody uvádí pro odkládání mateřství, také zda ví o rizicích, která mohou plynout z mateřství v pozdějším věku. Toto výzkumné šetření bude hlouběji zkoumat jejich rozhodnutí odložit mateřství na později a pozorovat jejich životní plány a strategie

Ženy v dnešní společnosti odkládají mateřství do pozdějšího věku, důvodem jsou různé motivy, které se autorka bude snažit zmapovat a rovněž odhalit, jak dnes vnímají rizika spojená s pozdním mateřstvím ženy, které se budou podílet na výzkumu, což lze považovat za výzkumný problém této bakalářské práce. Cílem práce je tak zmapovat, jaké jsou nejčastější motivy tohoto odkládání a jaká rizika jsou respondentkami uvedena a jež jsou spojená s odkládáním mateřství do pozdějšího věku.

S ohledem na již uvedený výzkumný problém autorka zformulovala tuto hlavní výzkumnou otázku, která zní:

Jaké byly hlavní důvody pro odložení mateřství a jak dnes vnímají rizika spojená s odložením mateřství?

Pro výzkum bakalářské práce použila autorka kvalitativní přístup a metody. Kvalitativní výzkum se pro téma této bakalářské práce hodí více, jelikož chce autorka zkoumat názory na danou problematiku a ne statistická data, o která se opírá spíše výzkum kvantitativní.⁵¹ Jelikož se jedná o motivy a vnímání respondentek na velmi citlivé téma, tím spíše pro ženy pozdního věku, je nutné tuto problematiku zkoumat do hloubky. Při tomto kvalitativním přístupu je klíčové pochopit a porozumět jednání respondentek, proto autorka zvolila jako metodu sběru dat rozhovor. Rozhovor zajišťuje osobní kontakt a větší důvěru, jež je velmi důležitá při zkoumání tohoto tématu.⁵² Oproti kvantitativnímu přístupu má tento přístup subjektivní charakter, což je dáno i tím, že je tvořen samotným výzkumníkem.⁵³

Jak je již uvedeno výše, v této bakalářské práci bude autorkou použit rozhovor, přesněji rozhovor pomocí návodu, který se snaží o porozumění jevů, které zkoumá. „*Tento rozhovor je ze strany tazatele usměřňován podle připraveného návodu. Návod k rozhovoru představuje seznam otázek nebo témat, které je nutné v rámci interview*

---

⁵¹ Strauss, A., Corbinová, J. Základy kvalitativního výzkumu, r. 1999

⁵² Gavora, P. Úvod do pedagogického výzkumu, r. 2000

⁵³ Trousil, M., Jašíková, V. Úvod do tvorby odborných prací, r. 2015, s. 120

probrat.“⁵⁴ Díky těmto sepsaným tématům neboli okruhům se předchází tomu, že by se na nějaké výzkumné otázky zapomnělo. Tazatel si zde může zvolit své pořadí témat, která by se měla pro účel tohoto výzkumu probrat. Autoři zabývající se touto problematikou doporučují zařadit důvěrnější a citlivější témata ke konci rozhovoru.⁵⁵

Tato použitá technika sběru dat umožňuje více se dostat do hloubky tématu a odkrývat tak nová, nepředpokládaná témata. Výhodou je rovněž možnost zopakování otázky při jejím nepochopení či při nevhodné volbě slov.⁵⁶

Pro tento výzkum byl nejvhodnější účelový neboli záměrný výběr prostý. Dle tohoto typu výzkumu se vybírá dle toho, kdo je k výzkumu vhodný a kdo s ním zároveň souhlasí.⁵⁷ Jelikož autorka této bakalářské práce pracuje v mateřské školce a pohybuje se mezi maminkami, získala tak dvě respondentky, které splňovaly podmínky tohoto výzkumu. Výhodou tak byla i určitá důvěra mezi respondentkami a autorkou pramenící ze vztahu mezi rodičem a pedagogem. Další respondentky autorka získala pomocí techniky tzv. sněhové koule neboli řetězového výběru, kdy již zmíněné maminky ze školky doporučili své kamarádky či známé. Tato technika spočívá v požádání o rozhovor osobu, jež splňuje daná kritéria, tato osoba pak poskytne další kontakty pro provedení rozhovorů. Výběrový soubor se tak rozrůstá prostřednictvím sociálních kontaktů. Respondenti se tak na sebe nabalují, odtud tedy pojmenování sněhová koule.

Výzkumný vzorek tvořilo pět respondentek. Tyto ženy musely splňovat jednu podmínku a tou bylo narození prvního dítěte ne dříve než v 35 věku ženy. Respondentky byly ujištěny, že se jedná o anonymní rozhovory a jména jsou tak dle zákona č. 101/2000 Sb. O ochraně osobních údajů pozměněna. Zároveň byly ujištěny, že jejich rozhovory budou použity pouze za účelem výzkumu bakalářské práce autorky. V příloze této bakalářské práce je přiložen text poučení o souhlasu respondentek, souhlas byl vyjádřen ústně.

Velmi důležité bylo osobní pohodlí respondentek, proto si mohly samy zvolit, kde chtějí rozhovor uskutečnit. Rozhovory byly různě dlouhé v průměru 60 minut. Pro zachování dat kvůli pozdějšímu zpracování se využilo nahrávání rozhovorů na mobilní telefon, které se poté nahrálo do počítače. Následně se tato data převedla do textové podoby způsobem zvaným transkripce. Autorka použila transkripci doslovnou, kdy do PC

---

⁵⁴ Hendl, J. Úvod do kvalitativního výzkumu, r. 1999, s. 111

⁵⁵ Hendl, J. Úvod do kvalitativního výzkumu, r. 1999

⁵⁶ Hendl, J. Kvalitativní výzkum – základní metody a aplikace, r. 2005

⁵⁷ Miovský, M. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu, r. 2006

zaznamenala doslovný mluvený projev respondentky, včetně výrazů nespisovných, slangových či gramaticky chybných. Transkripce byla kontrolována opakovaným poslechem nahrávky a to hned poté, co byla transkripce provedena a rovněž po určitém časovém odstupu.

Poté byly rozhovory vytištěny a analyzovány. Analýza dat byla provedena metodou otevřeného kódování, což je proces analýzy údajů, při kterém se prvotní data identifikují či převádí do určitých jednotek, kterým jsou přiděleny názvy.⁵⁸ Toto kódování bylo provedeno tak, že nad vytištěný text byly autorkou vypisovány různé pojmy neboli kódy, které vystihovaly dané myšlenky a které se vázaly k různým událostem či jevům. Následně docházelo k porovnávání těchto kódů, kdy podobné jevy, vyskytující se v rozhovorech, mohou být označeny stejným kódem, toto označujeme jako proces kategorizace. Kategorizací dat vznikají dané kategorie, které jsou podrobněji rozebrány v následující kapitole.⁵⁹

---

⁵⁸ Miovský, M. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu, r. 2006

⁵⁹ Strauss, A., Corbinová, J. Základy kvalitativního výzkumu, r. 1999

5 ANALÝZA ROZHOVORŮ A INTERPRETACE DAT

Ze získaných rozhovorů autorka získala tyto základní informace, jež jsou pro přehlednost vloženy do tabulky:

Tabulka 1: Tabulka základních údajů

JMÉNO	VĚK	VĚK, KDY ŽENA PORODILA SVÉ PRVNÍ DÍTĚ	VZDĚLÁNÍ
KLÁRA	37	36	VŠ
ROMANA	46	36	SOŠ – nyní se připravuje na VŠ
LUDMILA	36	35	VŠ
MARTINA	39	37	VŠ
KAMILA	38	35	VŠ
KATEŘINA	46	39	VŠ
SIMONA	58	38	VŠ

5.1 KATEGORIE

Kategorie vznikly na základě otevřeného kódování, jež je základem analytické práce. Proces otevřeného kódování probíhá tak, že jednotlivé datové segmenty označujeme kódy, jež se vztahují k výzkumnému cíli. Segmentem může být slovo, věta, či odstavec. Tyto kódy jsou následně zařazeny do kategorií, kdy názvy kategorií si autor určuje sám, může se jednat o běžná slova či odborné termíny.⁶⁰ Na základě otevřeného kódování vznikly tyto kategorie, které souvisí s cílem bakalářské práce.

- **Zajištění**

Jedním z motivů pro odkládání mateřství bylo spatřováno u žen zabezpečení vhodného zázemí a zajištění jak sebe, tak společně s partnerem celé rodiny.

„Ona valná z nás ženskejch má vysokou školu, takže v případě vysoký školy, v 25 vylezeš, pak než seženeš práci, než seženeš práci na plnej úvazek, než seženeš práci na

---

⁶⁰ Miovský, M. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu, r. 2006

plnej úvazek a dobu neurčitou, tak jsem na 29-30 roce a pak záleží na tom, jestli tam ten partner je a nebo není a od toho se to odvíjí. “⁶¹

Takových ekonomických podmínek, které pro ně byly dostačující, dosahovaly většinou po třicátém třetím roce, kdy začaly tedy plánovat dítě a snažit se o početí.

„Já si myslím, že je hrozně fajn přivést dítě na svět tak jako nějak v klidu, že máš nějaký zázemí. “⁶²

Rovněž se to odvíjelo od skutečnosti, zda ženu baví její zaměstnání, jestli ji naplňuje a chtěla by v ní dosáhnout určité pozice.

„Pracovala jsem deset let jako archeoložka na manažerské pozici...a v týchle práci jsem našla něco, co mě úplně pohltilo a je to možná jedním z důvodů, proč jsem měla to dítě až takhle jakoby později. “⁶³

Toto zabezpečení, které ženy chtěly mít dříve, než se stanou matkou, velmi úzce souvisí se vzděláním, všechny ženy, které poskytly rozhovor pro účely této bakalářské práce, mají vystudovanou vysokou školu, kromě jedné, která se nyní, ve svých 46 letech hlásí na vysokou školu do Liberce, kde se bude vzdělávat dálkově při svém zaměstnání.

Rovněž u respondentek převládají názory na sociální politiku státu, která podle nich nepodporuje ženy stát se matkami ve dvaceti letech, nýbrž později a v současnosti je kladen důraz zejména na vzdělání, získání dobrého zaměstnání, bydlení a poté na výchovu dětí.

„Ten kult rodiny se teď jako odsunul no, že prostě ani ten stát nedělá nic proto, že to jako není viditelný jako třeba propagace toho vzdělání nebo najít si dobrou práci, dobře placenou, tak prostě si nemyslím, že stát nedělá nic pro to, že by říkal, že ve dvaceti je normální po střední nejít do práce a hned založit rodinu. “⁶⁴

- **Rodina**

Rodina je druhou a velmi důležitou kategorií v této bakalářské práci. Rodina je ta, která nás ovlivňuje již od narození a ze které si všichni odnášíme do své prokreační rodiny to dobré, jako například to, jak se později chováme ke svým partnerům a dětem,

---

⁶¹ Klára, 37 let

⁶² Ludmila, 36 let

⁶³ Simona, 58 let

⁶⁴ Ludmila, 36 let

„Kromě zázemí tomu dítěti můžu nabídnout úplnou rodinu, za což jsem fakt ráda, protože mám rodiče, kteří jsou pořád spolu, takže je pro mě přirozený mít úplnou rodinu. Navíc je hrozně hezký, když můžeme jako předávat ty rady a zkušenosti a že vidí, jak to funguje i mezi náma a rodičema. A některý věci, co jako my se ségrou neumíme, tak předávají ty babičky a dědečkové.“⁶⁵

Naše rodina nás však ovlivňuje po celý život a to nejen v tom dobrém a my se tak snažíme být lepšími rodiči, než jaké jsme měli my.

No u nás v rodině to není moc o projevech lásky, spíš jako poslouchat, plnit úkoly, víceméně nedebatovat a ty projevy lásky tam jakoby nejsou a je to možná právě i proto, že vlastně v mejch osmi letech jsem přišla o bráchu, kterému bylo pět let a každý člověk v tý rodině se uzavřel do sebe určitým způsobem a protože vlastně se ta tragedie stala během toho, že nám rodiče něco řekli a my jsme to jakoby nedodrželi, tak otec to celý život dával za vinu mě, osmilétému dítěti.“⁶⁶

To, jakým způsobem jsme jako malé děti žili v rodině, může ovlivňovat i to, kdy se rozhodneme mít své vlastní děti.

„Když jsem byla malá, tak jsme moc peněz neměli a já jsem tohle fakt nechtěla s dítětem prožít. Jako nemít peníze na nic, stresovat se hypotékou a ještě dítě do toho, to jsem fakt nechtěla a tak jsem pořád jen pracovala a čas ubíhal...“⁶⁷

Velmi zajímavé bylo pozorovat respondentky při položení otázky, zda jim jejich rodiče pomáhají hlídat děti, jestli jsou s nimi v kontaktu, zda se na svá vnoučata těšili. Tři respondentky řekly důrazné ne, pokud potřebují pohlídat své dítě, řeší to přes kamarádky či sousedky. Skoro vůbec se nestýkají se svými rodiči a jsou prý i raději, alespoň jim prý nemluví do výchovy.

„My prostě nepeskujeme, nepoučujeme, k dítěti se chováme úplně normálně jako ke každé jiné osobě. Neděláme na něj ťuň ťuň, žádný slova jako půjdeme papat a paci, paci, to fakt u nás ne. My ji vedeme tak trochu podle montessori přístupu, takže je to hodně o samostatnosti a hlavně na ni mluvíme normálně, ona fakt rozumí, co po ni chceme. Což se neseťkává s názorem našeho okolí a to hlavně babiček, které to vůbec neakceptují. Vlastně jsem celkem ráda, že bydlí daleko, jedna 200 km a druhou vidíme taky jen občas, protože to bych asi já nedala.“⁶⁸

---

⁶⁵ Ludmila, 36 let

⁶⁶ Romana, 46 let

⁶⁷ Kamila, 38 let

⁶⁸ Kamila, 38 let

Čtyři respondentky odpověděly úplně opačně, jsou velmi rády, že rodiče mají a že se setkávají všichni dohromady a sdílejí své životy.

„Neskutečně moc mi pomáhají jako už jen tím, že se ptají, že zavolají, že mají zájem o tebe i o dítě, fakt to člověk ocení, až když ty děti člověk má. Teď jsem tak šťastná, že je mám tak blízko, že jsou jako fyzicky na tom dobře i ty děti mají rádi a že ty vnoučata je naplňují a fakt ta širší rodina je super a je to neskutečná pomoc.“⁶⁹

Zde je vidět, jaký na nás má vliv naše rodina v období dětství a zda jim rodiče pomáhají, záleží na tom, jaké mají se svými rodiči vztahy.

• **Zodpovědnost**

Ženy, které poskytly rozhovor, uvedly, že rozhodnutí mít dítě bylo jejich rozumové rozhodnutí a v podstatě po tom, co byly zajištěné a měly důvěru v to, že vše finančně zvládnou, se rozhodly se svými muži pro potomka. Muži ve všech případech respektovali rozhodnutí ženy se nejdříve zabezpečit a až poté se stát matkou. *„Museli jsme nejdřív najít byt a to zázemí a práci a vlastně nám to ještě rok a půl trvalo, než jsme se rozhodli mít miminko, protože jsme chtěli mít jako vše připravený.“⁷⁰*

„Ono udělat si dítě může bejt vcelku rychlá záležitost, ale postarat se o dítě je sakra závazek a sakra záhuľ a rodičák dokud ho nezvednou a mají jakoby základní plat, tak nevím, z čeho to jsou schopný utáhnout, ten rodičák nepokrývá ty věci, co to dítě potřebuje. A pak to u nás už bylo rozumový rozhodnutí. Jsme dost starý, máme to zázemí, tak jsme se tak rozhodli. Ale jako intuitivně jako ne, no.“⁷¹

Ženy zmiňovaly i to, že pokud dokáže žena přijmout roli matky zodpovědně, že ani nezáleží na nějakém vhodném ideálním věku, kdy by měla dítě mít, ale právě na té schopnosti se o své dítě postarat. Autorka zastává názor, že pokud se žena bude cítit lépe, když bude materiálně zabezpečená a pomůže jí to být dobrou matkou, je určitě lepší počkat, než mít dítě například ve dvaceti letech a stresovat se kvůli financím, tudíž toto chování vidí jako zodpovědné a to hlavně vůči dítěti, protože jak se říká, šťastná matka rovná se šťastné dítě.

---

⁶⁹ Ludmila, 36 let

⁷⁰ Martina, 39 let

⁷¹ Klára, 37 let

„Nestresuju se těma penězma a máme v podstatě na všechno, co bych chtěla dceři dopřát. Tím, že si to můžeme dovolit, nespěchám nikam do práce a dceři dám určitě to nejvíc, zvláště teď, když je malinká.“⁷²

- **Zkušenosti**

Velkou výhodou těchto žen, které porodily ve vyšším věku, jsou jisté zkušenosti a samy dodávají, že žena by měla mít dítě rozhodně až po tom, co získá zkušenosti a to ve všech směrech. I co se týká výchovy dětí, tak je podle nich rozumovější a víc o tom prý přemýšlí. *„Možná v těch 35 o tom víc člověk přemýšlí, možná v těch dvaceti bych o tom tak nepřemýšlela, ani se o tom nepozastavovala, takže ta výchova je taková rozumovější čím jsi starší a v tom mladším věku spíš víc intuitivní no...“⁷³*

Samy ženy tvrdí, že by si žena měla nejdříve udělat takový obrázek o svém životě, mít určitý hodnotový žebříček a být mentálně zralá a připravená na to mít dítě. *„Možná, když je člověk o pár let starší, tak umí i pracovat sám se sebou.“⁷⁴*

Velkou výhodou spatřují také v tom, že se může rovněž inspirovat okolím a velmi věci nastudovat a přečíst různé knížky a zjišťovat, že jsou různé přístupy, ať k výchově jako například bezplenková metoda, kojení na vyžádání nebo kontaktní rodičovství. A řekněme, když je slečna po škole a hned má s partnerem miminko, tak jsou sice mladí a fyzicky zdatnější a možná emočně nevyčerpaní, ale autorka tuší, že ty informace velmi chybí. V současné době, kdy je pramenů, které lze využít nepřeberné množství, je nasnadě sbírat informace a získávat zkušenosti, které mohou jak ženě, tak dítěti pomoci. Současně získávají důvěru samy v sebe a v přesvědčení, že vše zvládnou a budou dobrými matkami. *„Řekla bych, že s tím, co nastudovávám a vidím, tak získávám větší důvěru. Důvěru v to, že to tak má být a důvěru i v samu sebe.“⁷⁵*

---

⁷² Kamila, 38 let

⁷³ Ludmila, 36 let

⁷⁴ Klára, 37 let

⁷⁵ Martina, 39 let

- **Partner**

Hlavním motivem pro odkládání mateřství byla povětšinou u žen spatřována nevhodná volba partnera či čekání na toho vhodného partnera. „*Já jsem to úplně jakoby neodkládala, já jsem si myslela, že to dítě do těch 35 let mít budu, ale já jsem vlastně pracovala po vešce deset let v jedné firmě, de facto jsem neměla partnera, s kterým bych to dítě měla mít, a pak jsem měla pocit, tak v 33, že bych ho jako už mohla mít, tak jsem dala výpověď, protože tam bylo nutný udělat nějakou změnu, šla jsem do armády, kde jsem potkala současného partnera.*“ ⁷⁶

„*Tak za prvé jsem nemohla najít partnera, u kterýho bych si byla jistá, že bude dobrý táta a že spolu vydržíme, takže to bylo až tak v těch 35 a pak když jsme chtěli mít to dítě, tak to samozřejmě nešlo.*“ ⁷⁷

Z výzkumu je patrné, že ženy potřebují po svém boku partnera, muže, na kterého se budou moci spolehnout, a bude pro ně oporou. Zjištění, že všechny děti byly plánované a chtěné byla pro autorku velmi příjemná zpráva. Partner je pro ženy nejdůležitějším aspektem a článkem bez kterého nemohou být a ani nechtějí. Chtějí s nimi sdílet radosti i strasti života a vychovávat spolu děti. Pro ženy je velmi důležité, aby samy cítily, že je to muž, se kterým dítě chtějí a potřebují to cítit i od svého muže.

„*Hlavně musíš mít toho chlapa, u kterýho jsi si tedy jistá, protože tím se ti změní život úplně o tisíc procent.*“ ⁷⁸

Tato bakalářská práce se zabývá odkládáním mateřství do pozdějšího věku, celá práce se tak zabývá ženou, ale takřka vůbec se nezabývá mužem. Tím, který je pro ženu tím nejdůležitějším a nejvýznamnějším v jejím životě.

„*A hlavně alfa a omega je ten chlap, třeba jak jsem byla s tím bývalým přítelem, tak s ním bych prostě to dítě nechtěla, takže nejdřív si najít chlapa, se kterým to fakt cejtíš a chceš mít to dítě. Až pak, když přišel ten můj manžel, tak mi ukázal, že partnerství je o sdílení a že se na sebe těšíme.*“ ⁷⁹

---

⁷⁶ Kateřina, 46 let

⁷⁷ Simona, 58 let

⁷⁸ Ludmila, 36 let

⁷⁹ Klára, 37 let

5.2 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ KVALITATIVNÍHO ŠETŘENÍ

Dle výsledků z kvalitativního šetření, které bylo realizováno prostřednictvím rozhovoru lze říci, že hlavním motivem odkládání mateřství bylo čekání na vhodného partnera. Dalo by se tak říci, že tyto ženy neodkládaly mateřství ze svých osobních důvodů jako například budování kariéry, jak jsou často označovány ženy, jež porodily dítě v pozdějším věku. Autorka narazila při svém výběru na ženy, jež by ani mateřství neoddalovaly, ale okolnosti nebyly vhodné k rozšíření rodiny o potomka. Obecně si tak o trendu myslí: *„No jako když řekneš trend oddalující mateřství, tak mě to velmi zasahuje a říkám si to není fér, a to je až jako ošklivý, protože to zní sobecky, protože to zní, že pojďme si užít ten svůj život a pak až budeme mít děti a tak to ve většině případů fakt není.“*⁸⁰ Byl uváděn ženami i takový názor, že v dnešní době to tak je, nejdřív je potřeba vystudovat, nejlépe vysokou školu, najít si dobře placené zaměstnání a poté zakládat rodinu. *„Takže si myslím, že teď tě jako tlačej do toho, abys žila jako víc individualističky, abys byla jako vzdělaná dívka a měla nějaký to zázemí. Takže kult jako odkládání mateřství jako trend, je tak holka tak trošku do toho nucená no.“*⁸¹

Byly uváděny i názory, že nyní je to tak přirozené, že by to ani fenoménem nenazývaly a že je to navíc každého věc, kterou si musí rozhodnout sám.

*„A asi se to všechno posunuje no, ale upřímně nevím no, podle mě je to každého věc. Podle mě je takových vlivů, který do toho zasahují je tolik, je to složitý no. To by musel člověk začít mluvit o tom, jestli jsou teď podmínky pro ty ženy být matkami a tak.“*⁸²

Tyto ženy se často potýkaly s různými otázkami na ně kladenými: „A proč nemáte děti? A kdy už si někoho najdeš, abys byla taky jednou matkou?“ Avšak nikdo neví, co je přesně za tím, že ty děti ještě nemá. *„Oni jsou pak ty lidi strašně překvapení, když jim řeknete, no my bysme rádi, ale ono to nejde. Takže někdy by se ty lidi nad sebou fakt měli zamyslet. Jako já jsem se přes to přenesla, ale znám i ty, co tyhle otázky dostanou do depresí a jsou to prostě necitlivý otázky.“*⁸³

Co se týká rizik, která se zvyšují věkem ženy, tyto ženy o nich ví, nejvíce uváděly vývojové vady jako například Downův syndrom, Rebeccu a její nemoc motýlích křídel, dále znají preeklampsii, která může vést až k selhání ledvin a úmrtí ženy i dítěte a rovněž znají těhotenskou cukrovku, která může provázet matku v době prenatalní

---

⁸⁰ Martina, 39 let

⁸¹ Ludmila, 36 let

⁸² Kateřina, 46 let

⁸³ Klára, 37 let

i postnatální. Dalšími riziky, které respondentky uváděly, byla nižší schopnost počít, která se též věkem zvyšuje, ale uváděly i neschopnost donosit dítě do takového stádia, kdy by se dalo zachránit. V tomto případě se jedná nejčastěji o potraty spontánní, které matky mohou prodělat. Často ženy zmiňovaly rizika spojená s tím, že mají samy už nějaké choroby, například vysoký krevní tlak a že rozdíl je v tom, že to neřeší v době, kdy je dítěti dvacet, ale pět let. Rovněž se shodly na tom, že u nich byla delší regenerace těla po porodu a celkově větší únava. „*Prostě člověk měl ve dvaceti větší energii, než mám teď, to jo.*“⁸⁴ Tyto ženy se proti nim připravovaly různým čištěním těla před otěhotněním, podáváním kyseliny listové či například tím, že přestaly kouřit. Některé chodily na těhotenskou jógu a plavání. Ale to, že by se jim nemělo narodit zdravé dítě, si nepřipouštěla ani jedna ze sedmi dotazovaných.

„*Tak o tom, že by dítě nemělo být zdravé, jsem jako vůbec nepřemýšlela, to mě vůbec nenapadlo. To si ani nesmí člověk připouštět tohle, to si akorát přivoláváme to, co máme v hlavě.*“⁸⁵

Naopak ženy zastávají názor, že jiné faktory jako je například nevhodné prostředí, stres, stravování mají daleko větší vliv na ta rizika, než přibývajícím věkem. „*Já nevěřím v to, že vývojová vada miminka se rovná vysokému věku, já jsem pevně přesvědčená, že tam jsou jiné faktory, který to ovlivňuje daleko víc.*“⁸⁶

Dále se autorka od respondentek dozvěděla, jaké výhody spatřují v tom, že se staly matkami v pozdějším věku. Nejčastěji uváděly rozumovější výchovu svého dítěte, samy říkají, že o ní více přemýšlejí. „*Myslím si, že jako rozumně pozdější může být jak ku prospěchu jak vztahů tak i tý výchovy, protože člověk fakt jako neřeší blbosti a víc o tý výchově přemýšlí.*“⁸⁷

Také vidí výhodu při pomoci svých rodičů s dětmi a to zejména v době, kdy se vrátily po rodičovské dovolené zpět do zaměstnání. „*Myslím si, že prarodiče jsou teď hodně poplatný právě v té uspěchané době, kdy my musíme tak pracovat, že ty pracovní doby jsou od nevidím do nevidím.*“⁸⁸

Všechny respondentky jako výhodu pozdního mateřství zmiňují připravené zázemí pro dítě a finanční zabezpečení, což souvisí i s tím, že měly před příchodem miminka více času a mohly si vybudovat v zaměstnání takovou pozici, jež je dobře finančně

---

⁸⁴ Ludmila, 36 let

⁸⁵ Romana, 46 let

⁸⁶ Martina, 39 let

⁸⁷ Klára, 37 let

⁸⁸ Ludmila, 36 let

ohodnocená a kterou samy chtěly. „*Já myslím, že určitý finanční zabezpečení, že něco jsme si našetřili a máme i nějakou pojistku, kdyby i manžel přišel o práci, že bychom byli schopni přežít i půl roku bez jeho práce.*“⁸⁹

Rovněž za výhodu ženy považovaly klid a rozvahu, která je s věkem doprovází. „*Takovej ten klid, a nemám představy o tom, co z něj má být, žádný sny si na něm neplním, jen říkám, hlavně ať dobře vyroste, je zdravěj a spokojenej, to je vše.*“⁹⁰

Respondentky jako nevýhodu často uvádějí větší únavu a pomalou regeneraci těla a to zvláště po porodu, kdy se jejich tělo až rok regenerovalo, kdy je nic nebolelo. „*Mě rozčiluje asi nejvíc to, že jsem fakt jako unavená a vždycky mě blikne jako to, že noo, kdybych měla dítě před deseti lety, tak bych asi tak unavená nebyla, ta regenerace toho těla je fakt ve dvaceti rychlejší.*“⁹¹

Jako nevýhodu dále spatřovaly vyšší věk, ve kterém budou, až se ony jednou stanou babičkami. „*Že až jí bude jako mě teď, tak mě bude 70 a když bude rodit tak pozdě jako já tak to nevím, jaká budu babička v 70. Takže ta role tý babičky, když to dítě začne stejně pozdě jako já, tak nevím no.*“⁹²

---

⁸⁹ Klára, 37 let

⁹⁰ Kateřina, 46 let

⁹¹ Ludmila, 36 let

⁹² Ludmila, 36 let

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo zanalyzovat a s oporou o odborné zdroje popsat souvislosti fenoménu odkládání mateřství, což podrobněji popisuje teoretická část práce.

První kapitola je zaměřena na problematiku rodiny obecně, dotýká se tak rodiny na obecné rovině, včetně zákonné normy. Rovněž popisuje, jakou má hlavní roli v životě dítěte a jak to v rodině může fungovat. Také je tato kapitola zaměřena na určité trendy, které odlišují moderní rodinu od té tradiční. Dále se zabývá základními funkcemi rodiny a stručně popisuje tzv. rodinu problémovou a dysfunkční.

V další kapitole se práce zabývá pojmem rodičovství, podrobněji popisuje faktory, které mohou ovlivnit rozhodnutí stát se rodiči, což ovlivňuje nejenom společnost, ve které nyní žijeme. Rovněž se tato kapitola zabývá různými motivy, které vedou k založení rodiny, a popisuje, čím může dítě obohatit život partnerů, kteří se pro něj rozhodli.

Třetí kapitola bakalářské práce podrobněji rozebírá problematiku pozdního mateřství, ve které jsou zejména popsány různé sociální faktory, jež mohou ovlivnit odkládání mateřství na později. Dále se tato kapitola zabývá medicínskými aspekty, které mohou potkat ženu, jež se rozhodne mít děti v pozdějším věku.

Hlavním cílem výzkumné části bylo prostřednictvím kvalitativního výzkumného šetření zjistit, co si obecně o trendu odkládání mateřství ženy myslí. Rovněž bylo cílem zmapovat hlavní důvody neboli spíše motivy pro odkládání mateřství. Také zda ví o rizicích, která mohou plynout z mateřství v pozdějším věku. Toto výzkumné šetření hlouběji zkoumalo jejich rozhodnutí odložit mateřství na později a to metodou rozhovoru, který tak umožnil prohloubit důvěru a sdělit autorce této bakalářské práce svůj osobní příběh na toto citlivé téma. Kvalitativní výzkum byl proveden se sedmi ženami, a odhalil, že tyto ženy své mateřství neoddalovaly kvůli svým osobním touhám budovat kariéru, ale spíše zabezpečit své dítě a vytvořit mu vhodné a harmonické prostředí. Rovněž byl velmi důležitý jejich partner, u kterého musely cítit lásku, oporu a bezpečí, aby se rozhodly přivést na svět dítě. Autorka by tak chtěla poukázat, že tento fenomén odkládání mateřství velmi souvisí se současnou situací ve společnosti a tím, zda mají ženy vhodné podmínky pro to, stát se matkami a rovněž, že odkládání mateřství není pouze sobeckým pohledem ženy, nýbrž přirozeným vývojem civilizace.

SUMMARY

The bachelor thesis deals with the trend of postponing motherhood and prolonging the period of childlessness. The first chapter focuses on family issues in general, including legal norms. Furthermore, it describes the main role which family plays in the child's life as well as how the family functions. Besides, this chapter also focuses on certain trends that distinguish a modern family from that of a traditional one. It deals with the basic functions of the family and briefly describes the so-called problematic and dysfunctional family too.

The next chapter deals with the concept of parenthood. Firstly, it describes the factors that may influence the decision to become a parent in more details. Secondly, it discusses the different motives that lead to start a family, as well as how a child can enrich the life of partners who decided have a child.

The third chapter of the thesis analyzes the issue of late maternity at some length, in which various social factors are described, which may influence the postponement of motherhood. Furthermore, this chapter deals with the medical aspects that may occur to a woman who decides to have children later in her life.

The main aim of the research part was to find out by means of a qualitative research what women generally think about the trend of delaying motherhood. Another aim was to map out the main reasons, or rather motives for postponing motherhood. Moreover, to investigate if women know about the risks that may arise from maternity at a later age. This research more deeply looks into their decisions to postpone maternity. Through the interview research allowed them to gain confidence and communicate their personal stories of such a sensitive subject with the author of this bachelor thesis.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

- BIERMANN, Ch., RABEN, R. *Maminkou ve čtyřiceti?*. Praha: Portál, 2006, s. 184, ISBN 80-7367-075-5.
- DUDOVÁ, R., HASTRMANOVÁ, Š. *Otcové, matky a porozvodová péče o děti*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007, s. 129, ISBN 978-80-7330-124-8.
- DUNOVSKÝ, J. *Dítě a poruchy rodiny*. Praha: Avicenum, zdravotnické nakladatelství, 1986, s. 139, Hálkova sbírka pediatrických prací, 37.
- DUNOVSKÝ, J. *Rodina a její poruchy ve vztahu k dítěti*. Praha: SEVT, 1986, s. 81, ISBN 08-040-86
- FIALOVÁ, L. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000, s. 163, Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-87-7.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, s. 208, Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.
- GOODY, J. *Proměny rodiny v evropské historii: historicko-antropologická esej*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2006, s. 229, Utváření Evropy. ISBN 80-7106-396-7.
- HAMPLOVÁ, D. *Rodina a zdraví - jejich vzájemné souvislosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2014, s. 147, Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7330-248-1.
- HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015, s. 776, ISBN 978-80-262-0873-0.
- HAŠKOVÁ, H. *Fenomén bezdětnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009, s. 265, Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-020-9.
- HAŠKOVÁ, H., ŠALAMOUNOVÁ, P., VÍZNEROVÁ, H., ZAMYKALOVÁ, L. *Fenomén bezdětnosti v sociologické a demografické perspektivě*. Sociologické studie / Sociological Studies. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006, 153 s. ISBN 80-7330-092-3.
- HENDL, J. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum, 1999, s. 278, ISBN 80-246-0030-7.

- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. s. 408, ISBN 978-80-7367-485-4.
- KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido - edice pedagogické literatury, 2001, s. 199, Edice pedagogické literatury. ISBN 80-7315-004-2.
- KRAUS, B. *Životní styl současné české rodiny*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015, s. 247, ISBN 978-80-7435-544-8.
- KŘÍŽKOVÁ, Alena. *Práce a péče: proměny "rodičovské" v České republice a kontext rodinné politiky Evropské unie*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008, s. 164, Sociologické aktuality. ISBN 978-80-86429-94-6.
- LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ D. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, s. 368, Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.
- LAŠEK, J., LOUDOVÁ, I. *Rodina jako základ vývoje morálky a občanských postojů dětí*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-335-2.
- MAREŠ, P. *Hodnota dítěte*. In *Děti, mládež a rodina v období transformace*. Brno: Barrister&Pricipal, 2002, s. 175, ISBN 80-86598-36-5.
- MARTELL, L. Perceptions of Equity by Mothers and Daughters during Daughters' First Pregnancy. *Family Relations*, 1990, s. 310, ISSN 01976664.
- MATĚJČEK, Z. *Rodičovství a zdravotně postižené dítě*. Praha: Horizont, 1987, s. 49, Metodické materiály na pomoc lektorům.
- MATĚJČEK, Z., POKORNÁ, M., KARGER, P. *Rodičům na nejhezčí cestu*. Praha: Portál, 2016, s. 192, ISBN 978-80-262-1029-0.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 161, Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-864-2919-9.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s.161, Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-19-9.
- MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006, s. 332, Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.
- MLČÁK, Z. *Dysfunkční rodina: teoretické a diagnostické aspekty*. Ostrava: Atelier Milata, 1996, s. 22, Scholaforum.

- MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. Vyd. 2., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, s. 250, *Základy sociologie*. ISBN 80-86429-05-9.
- MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd. Ilustroval Vladimír JIRÁNEK. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008, s. 312, *Studijní texty (Sociologické nakladatelství)*. ISBN 978-80-86429-87-8.
- NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*. Praha: Academia, 1999, s. 287, ISBN 80-200-0690-7.
- NAKONEČNÝ, M. *Lidské emoce*. Praha: Academia, 2000. s. 335, ISBN 80-200-0763-6.
- PAŘÍZEK, A. *Kniha o těhotenství a dítěti: [český průvodce těhotenstvím, porodem, šestinedělím - až do dvou let dítěte]*. 4. vyd. Praha: Galén, 2009, s. 776, ISBN 978-80-7262-653-3.
- RABUŠIC, L., BEATRICE, E., CHROMKOVÁ, M. Hakim s preference theory in the Czech kontext. *Czech Demography*, Praha: ČSÚ, 2008, č. 2, s. 55, ISSN 1802-7881
- RABUŠIC, L. *Kde ty všechny děti jsou?: porodnost v sociologické perspektivě*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001. *Studie (Sociologické nakladatelství)*, s. 266, ISBN 80-86429-01-6.
- RADMILSKÁ R., TOMÁŠEK M., *Singles – nový životní styl a jeho genderová specifika v České republice*. In: *Gender, rovné příležitosti, výzkum 1-2/2003*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. 2003
- SIROVÁTKA, T., HORA, O. ed. *Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti*. Boskovice: Fakulta sociálních studií (Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti) Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Albert, 2008, s. 328, ISBN 978-80-7326-140-5.
- SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012, s. 224, ISBN 978-80-262-0217-2.
- STRAUSS, A., CORBIN, J. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999, s. 196, ISBN 80-85834-60-X.
- STŘELEČEK, S., ed. *Studie z teorie a metodiky výchovy*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005, s. 210, ISBN 80-210-3687-7.

- ŠEĎOVÁ, K.. Mateřství jako pozitivní hodnota a žitý svět. In *SPFFBU, řada pedagogická U8*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. s. 11 - 27. ISBN 80-210-3120-4.
- ŠILHOVÁ, L., STEJSKALOVÁ, J. *Matkou ve vyšším věku: vliv věku na plodnost ženy a na průběh těhotenství*. Brno: Computer Press, 2006, s. 102, ISBN 80-251-0987-9.
- TROUSIL, M., JAŠÍKOVÁ, V. *Úvod do tvorby odborných prací*. Vyd. 2., rozš. Hradec Králové: Gaudemaus, 2015, s. 240, ISBN 978-80-7435-542-4.

Legislativní zdroje:

- Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník, soukromé právo
- Zákon č. 117/1995 Sb. O státní sociální podpoře

Internetové zdroje:

- KOCOURKOVÁ, J.. *Rodinná politika: rodičovská a mateřská v kontextu sladování rodinného a pracovního života a rovných příležitostí žen a mužů* [online]. Gender Studies, o. p. s., 2010 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: https://aa.ecn.cz/img_upload/8b47a03bf445e4c3031ce326c68558ae/Rodinna_politika.pdf
- BERRYMAN, J., THORPE, K., WINDRIDGE, K. *Older mothers: Conception, pregnancy and birth after 35* [online]. London: Harper Collins Publisher, 1995 [cit. 2019-03-17]. ISBN 0895-2841. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/270910835_Renewed_Older_Motherhood_Mothering_A_Qualitative_Exploration

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Tabulka základních údajů

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: poučení o souhlasu respondentek

Příloha 2: rozhovor